TARTU ÜLIKOOL
kliimauuringute keskus

TARTU ÜLIKOOL
füüsika instituut

Kiirenev kliima soojenemine

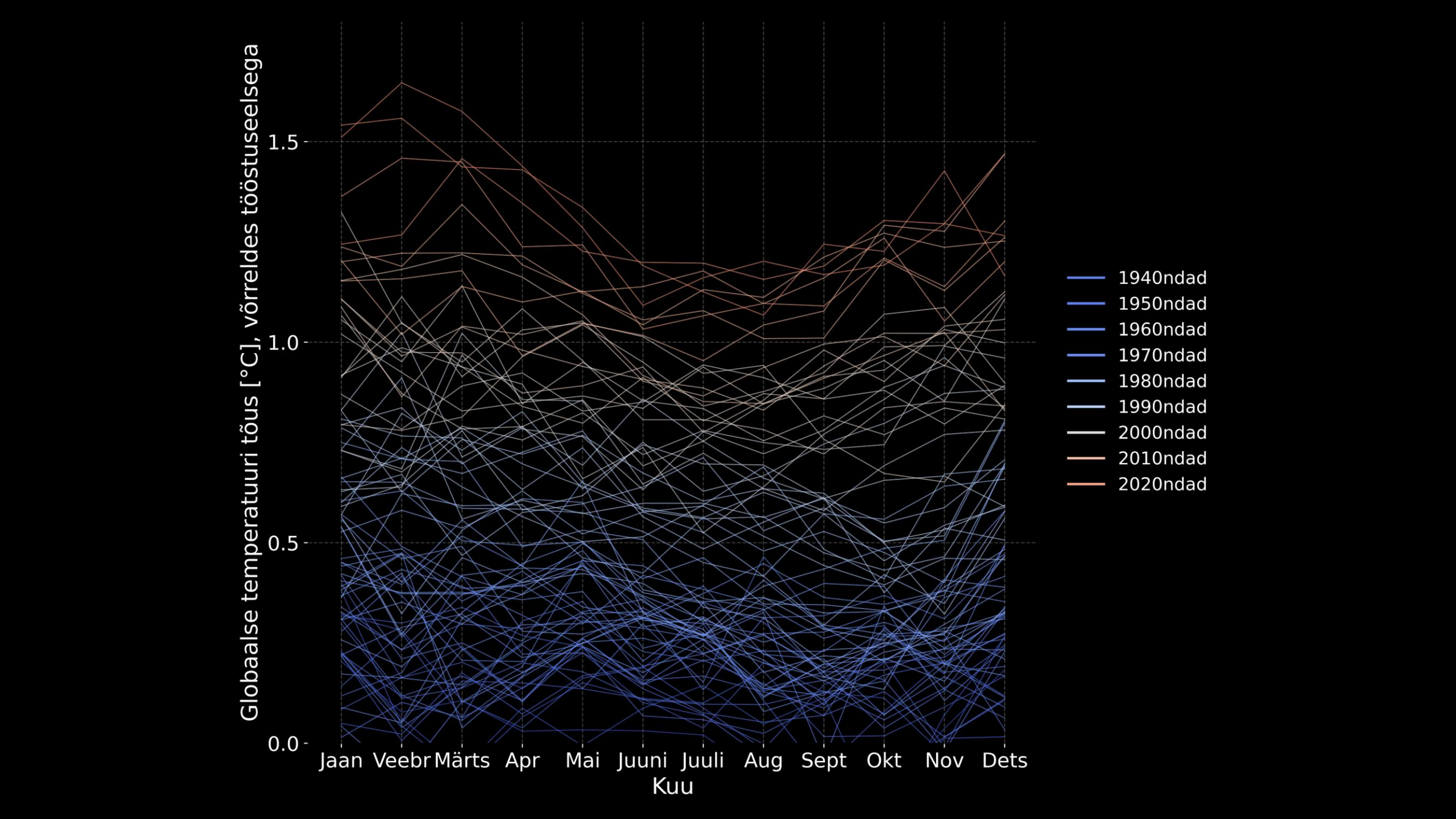
Velle Toll velle.toll@ut.ee

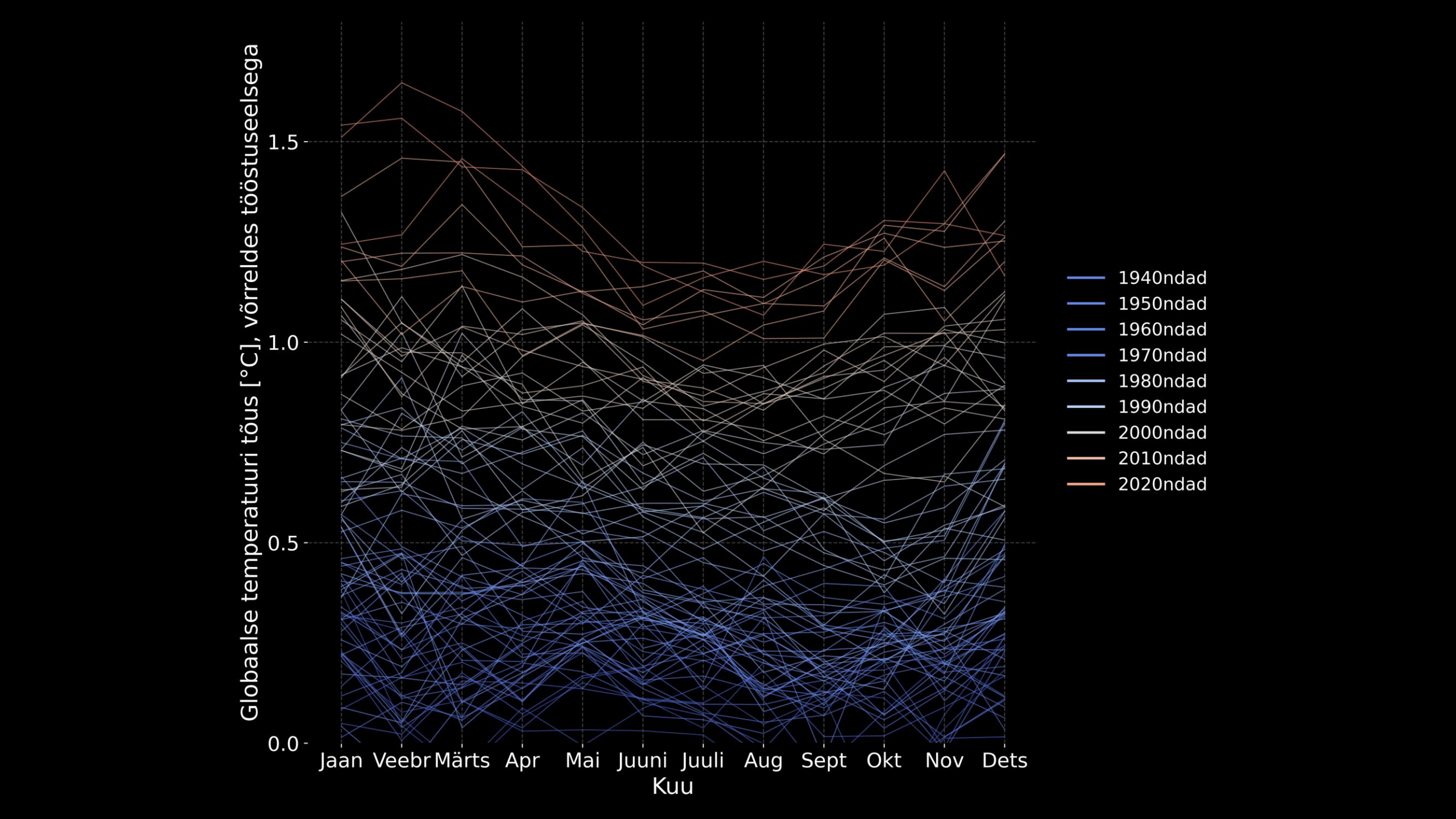

NASA

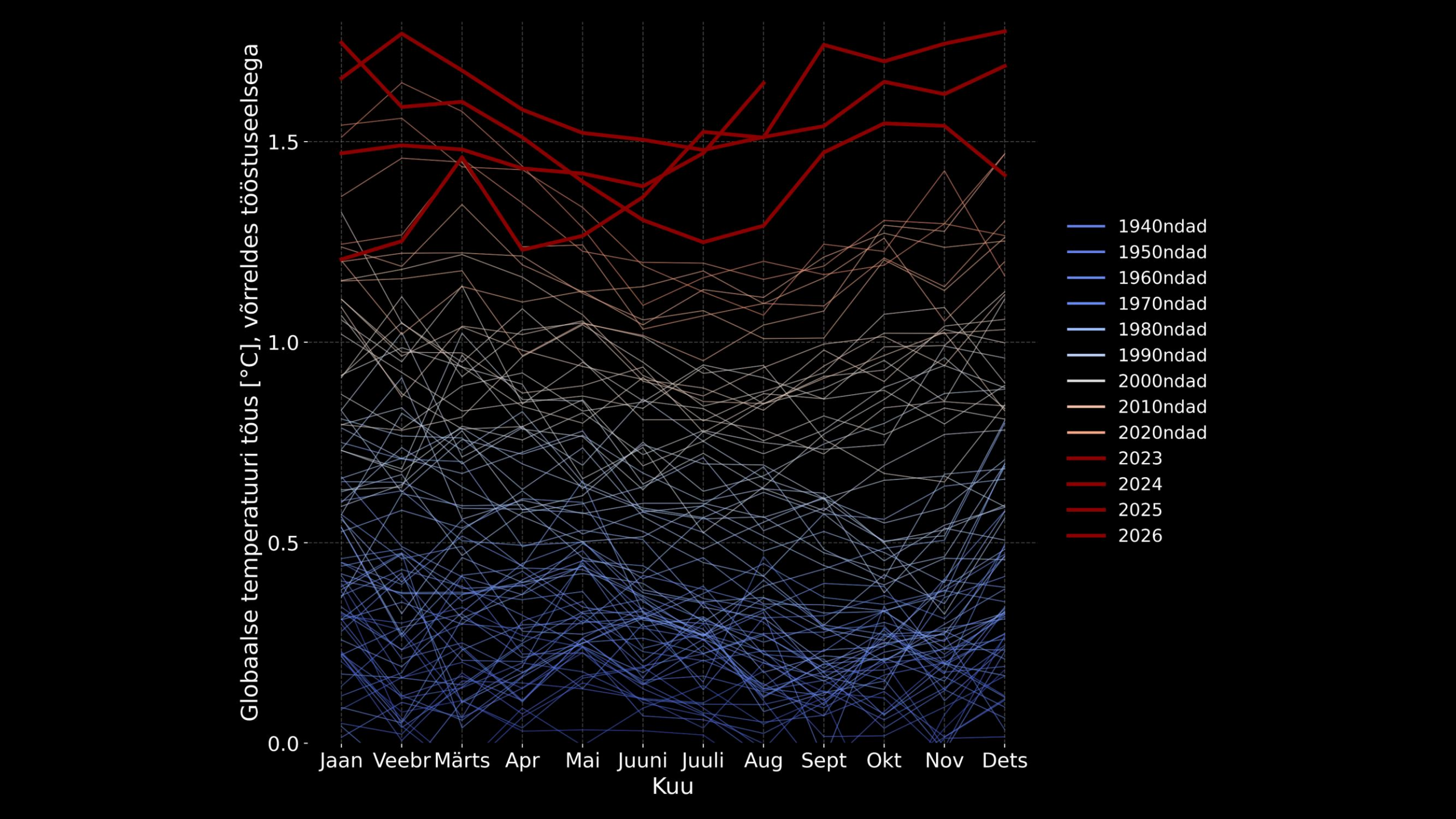

Saabuv
päikeskiirgus
Maailmaruumi hajunud
päikesekiirgus

Saabuv
päikeskiirgus
Lahkuv
soojuskiirgus
Maailmaruumi hajunud
päikesekiirgus

Globaalse temperatuuri tõus [°C], võrreldes tööstuseelsega
1.5
1.0
0.5
0.0
Jaan
Veebr
Märts
Apr
Mai
Juuni
Juuli
Aug
Sept
Okt
Nov
Dets
Kuu
1940ndad
1950ndad
1960ndad
1970ndad
1980ndad
1990ndad
2000ndad
2010ndad
2020ndad

Globaalse temperatuuri tõus [°C], võrreldes tööstuseelsega
1.5
1.0
0.5
0.0
Jaan
Veebr
Märts
Apr
Mai
Juuni
Juuli
Aug
Sept
Okt
Nov
Dets
Kuu
1940ndad
1950ndad
1960ndad
1970ndad
1980ndad
1990ndad
2000ndad
2010ndad
2020ndad

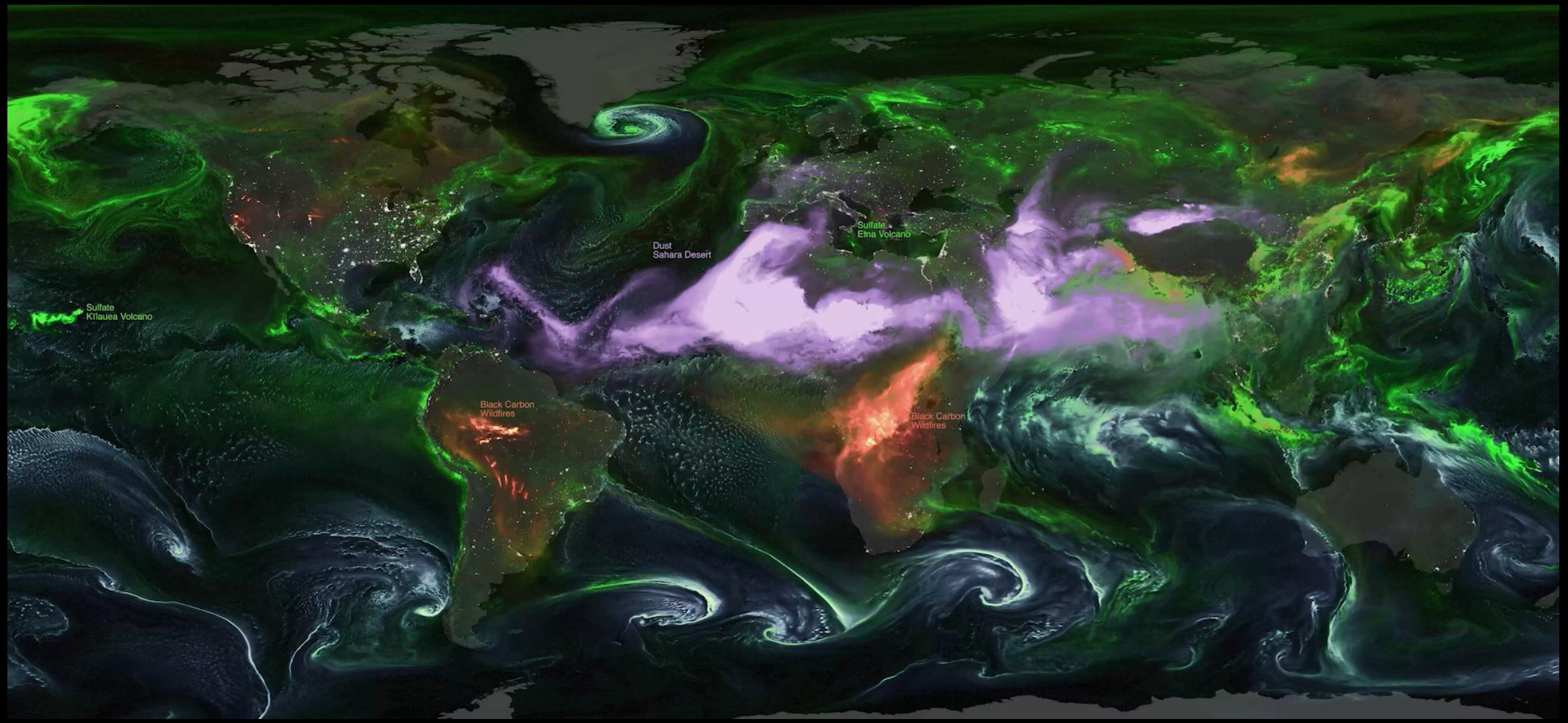

Globaalse temperatuuri tõus [°C], võrreldes tööstuseelsega
1.5
1.0
0.5
0.0
Jaan
Veebr
Märts
Apr
Mai
Juuni
Juuli
Aug
Sept
Okt
Nov
Dets
Kuu
1940ndad
1950ndad
1960ndad
1970ndad
1980ndad
1990ndad
2000ndad
2010ndad
2020ndad
2023
2024
2025
2026

Kliimasoojenemine kui köievedu

Kasvuhoonegaaside soojendav mõju

Õhusaasteosakeste jahutav mõju

Väävliühendid

Tahmaosakesed

Tolm

Meresool

NASA

Inimtekkelised õhusaasteosakesed muudavad pilved heledamaks

Inimtekkelised õhusaasteosakesed muudavad pilved heledamaks

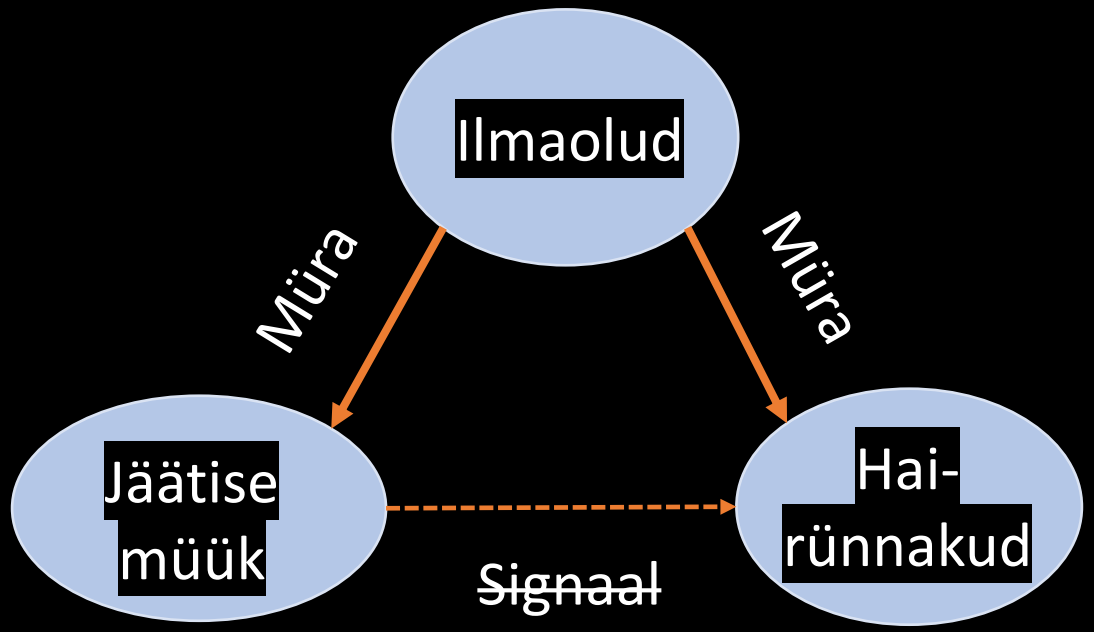

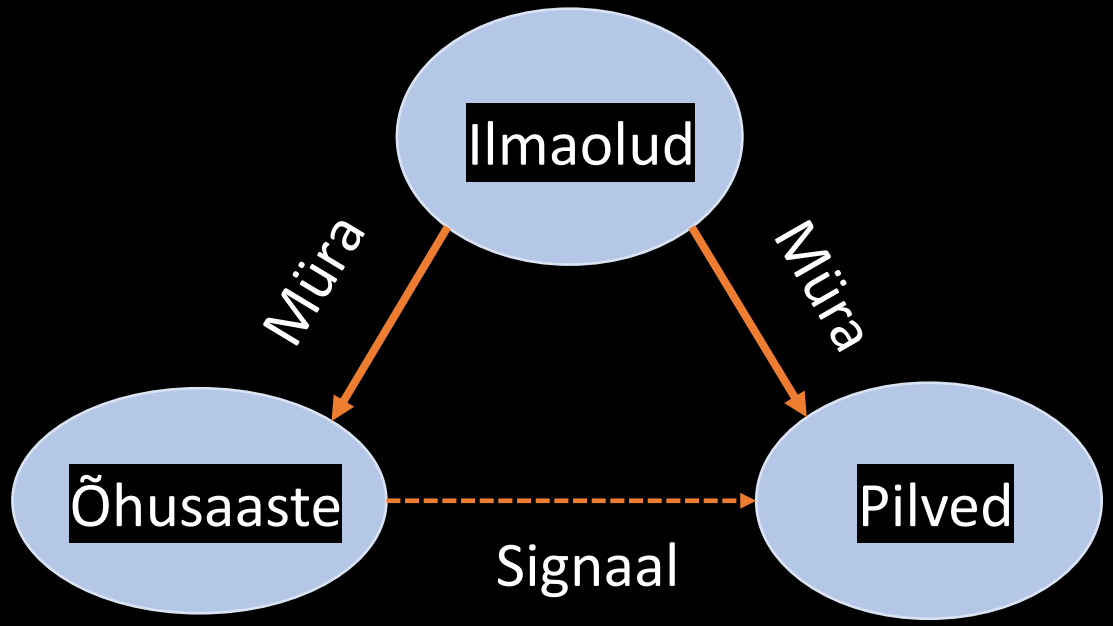

AstronautiCAST

Korrelatsioon pilvede ja õhusaaste vahel ei ole enamasti põhjuslik

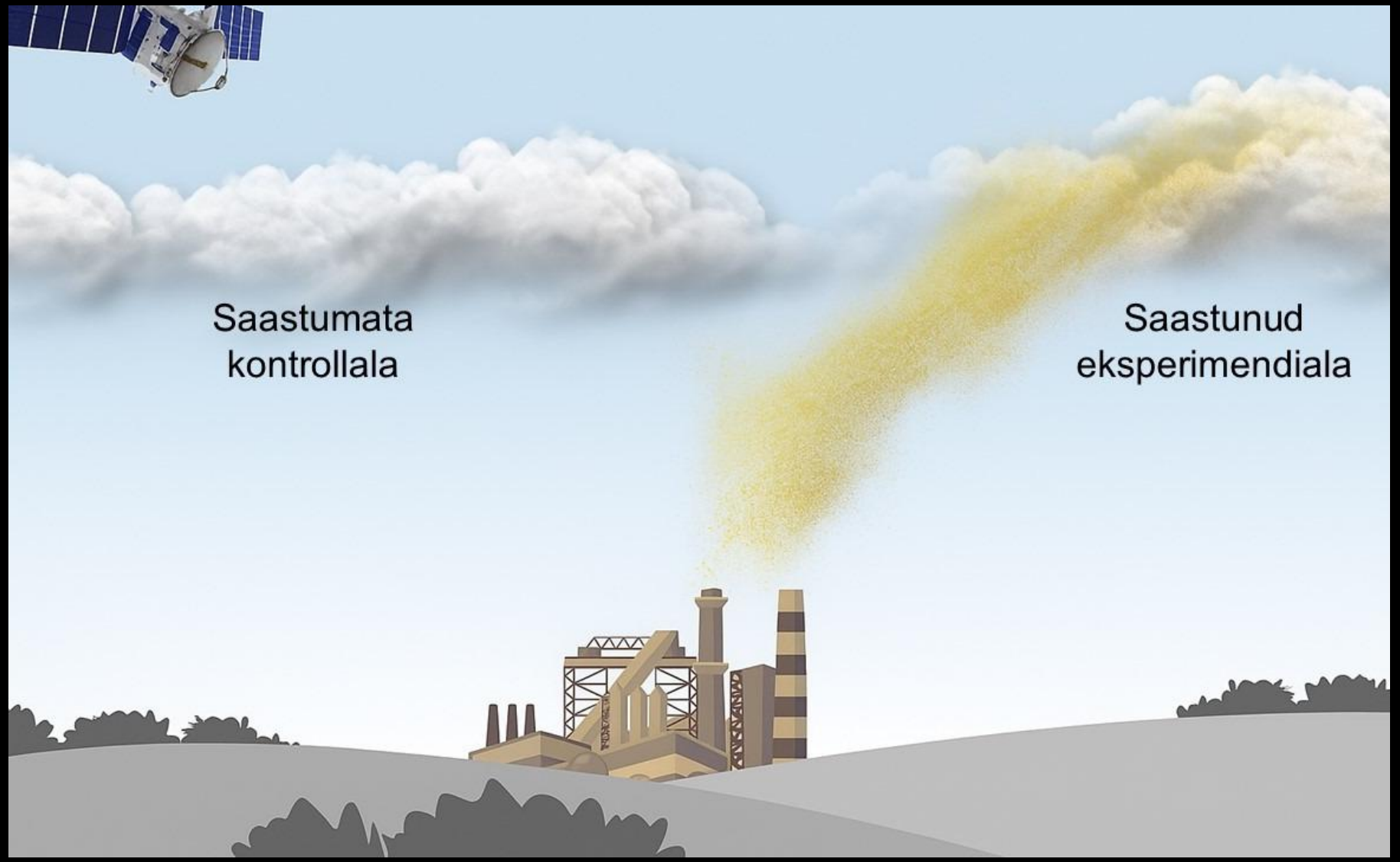

Eksperimendid õhusaasteosakeste mõjust pilvedele

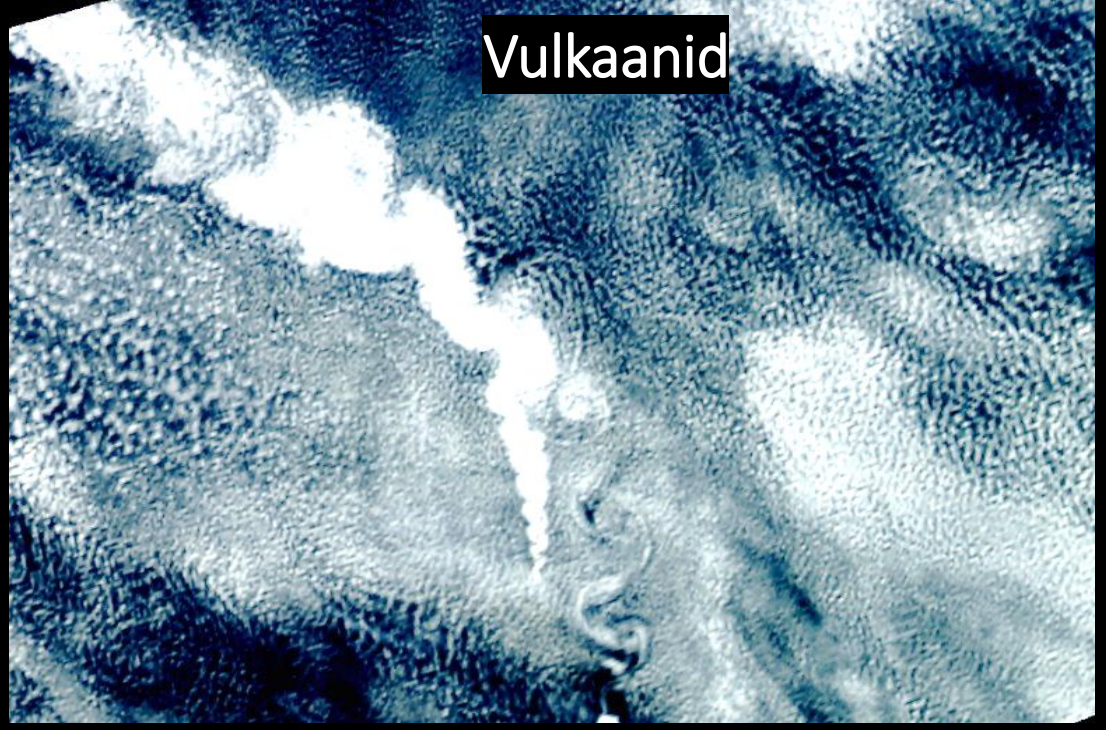
Southern Cross Ülikool

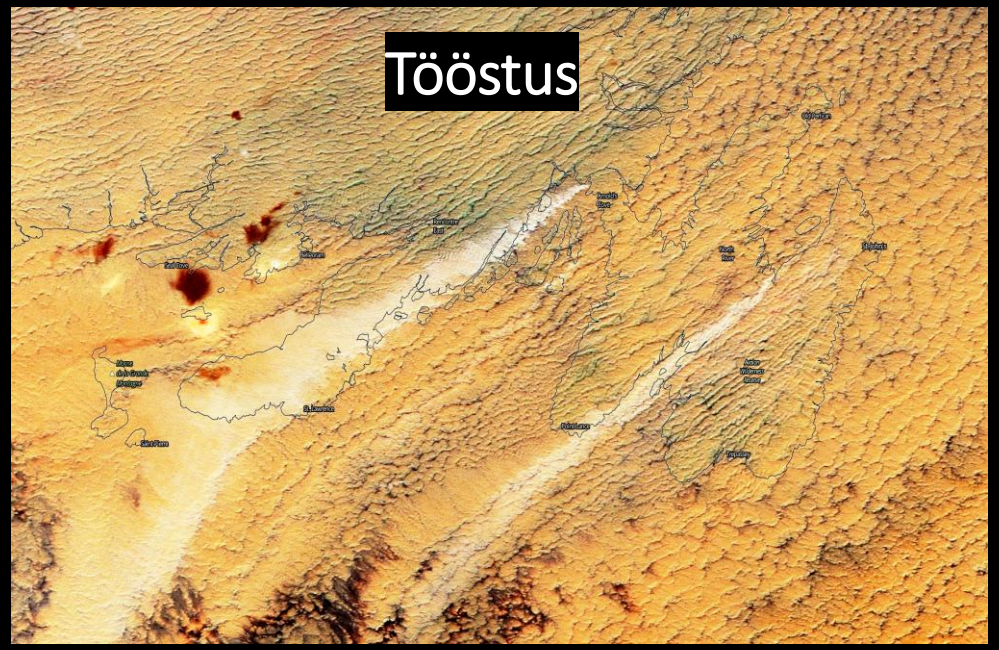
Loomulikud eksperimendid õhusaasteosakeste mõjust pilvedele

Toll jt. 2017 *GRL*; Toll jt. 2019 *Nature*; Trofimov jt. 2020 *JGR*; Christensen jt. 2021 *ACP;* Rahu jt. 2022 *JGR*; Trofimov jt. 2022 *JGR*; Toll & Rahu 2023 *JGR*

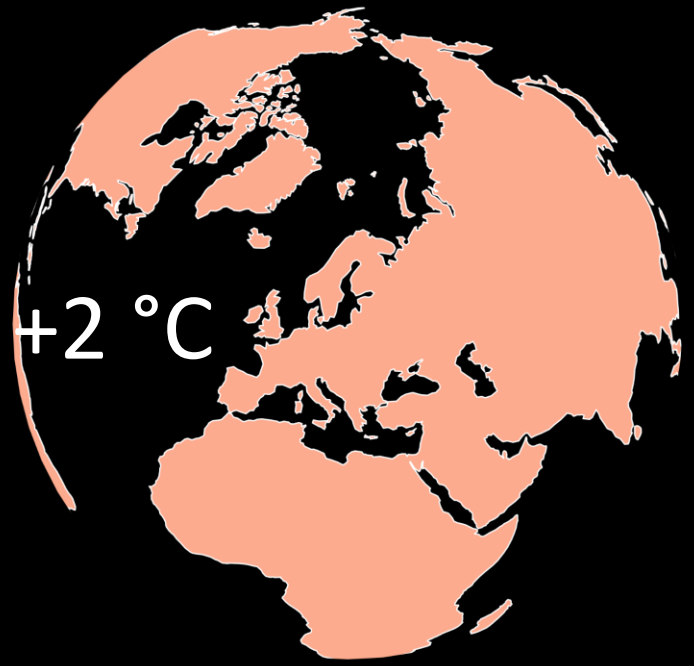
Toll jt. 2017 *GRL*; Toll jt. 2019 *Nature*; Trofimov jt. 2020 *JGR*; Christensen jt. 2021 *ACP;* Rahu jt. 2022 *JGR*; Trofimov jt. 2022 *JGR*; Toll & Rahu 2023 *JGR*

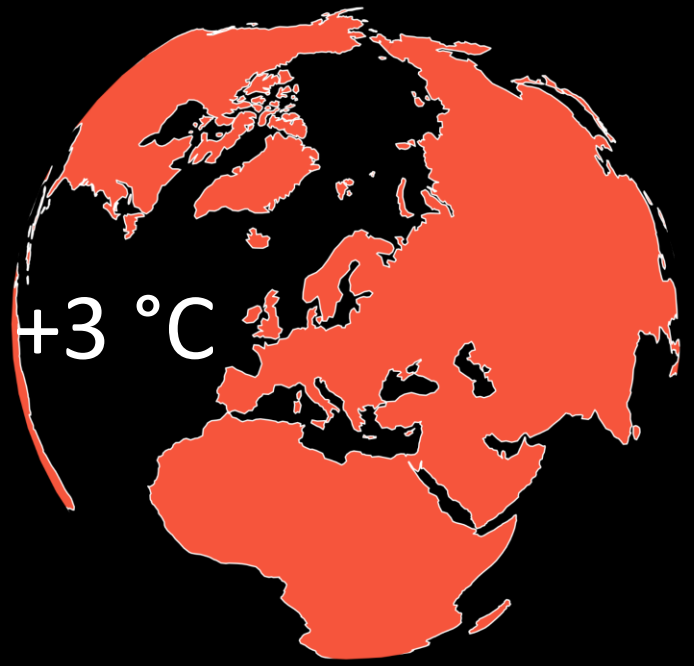
Fossiilkütuste kasutus, mis hoiab globaalse temperatuuri tõusu veel alla 2 °C, võrreldes tööstuseelsega

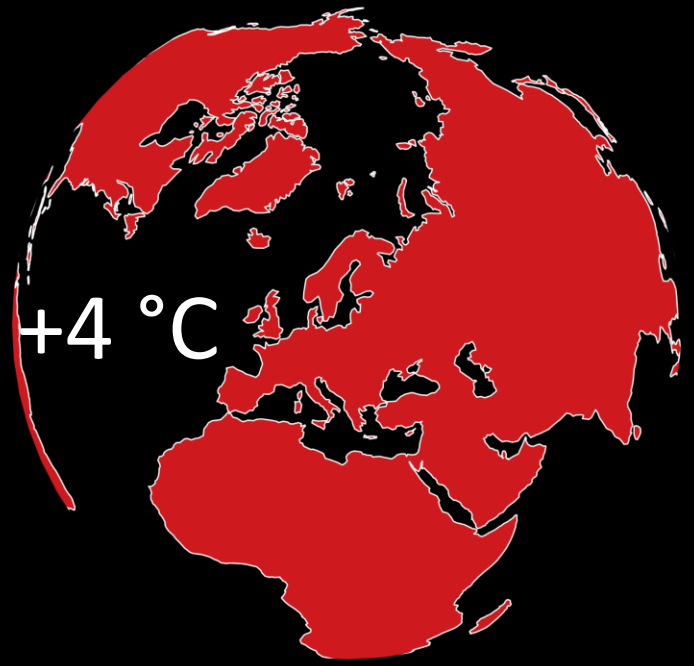

Võimalik uuendus

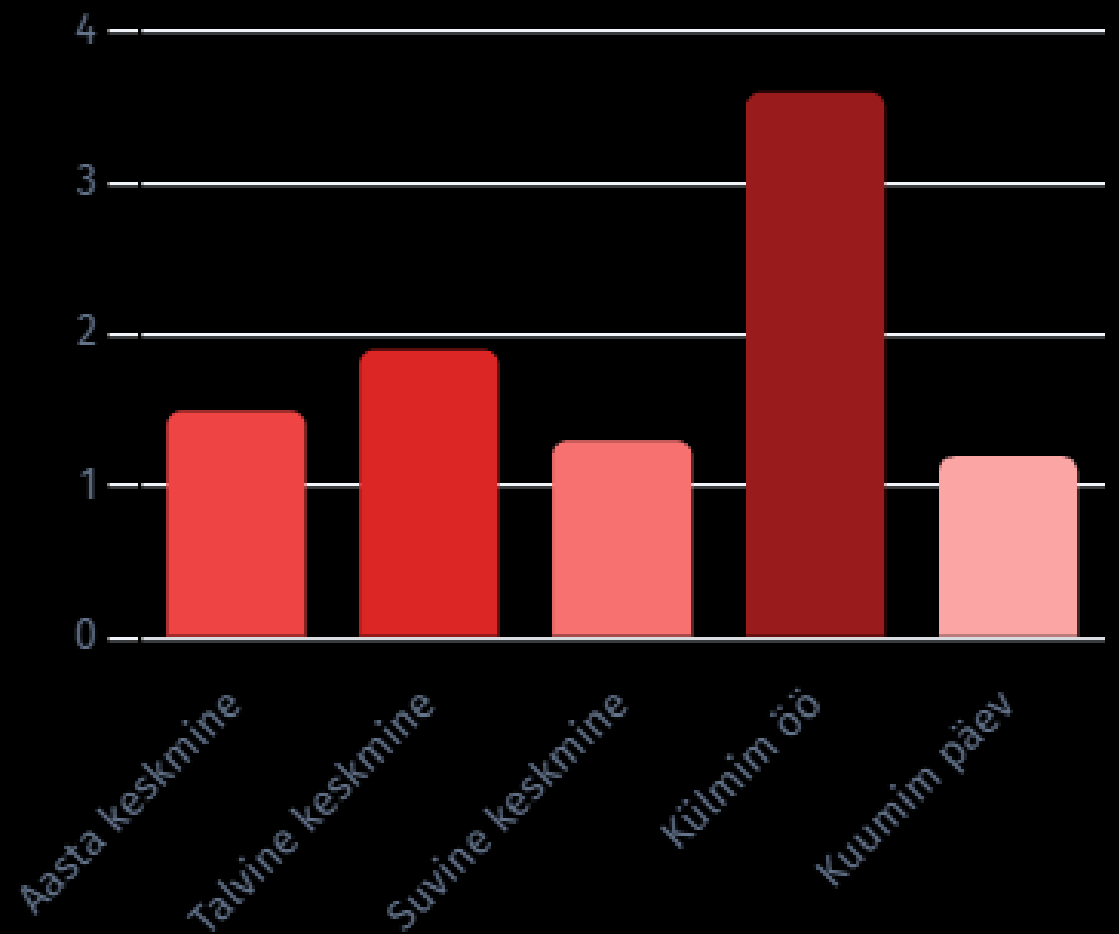
TARTU ÜLIKOOL
kliimauuringute keskus
1632

adaptest
Kliimanutikas Eesti!

Kindlad ja ebakindlad muutused Eesti kliimas

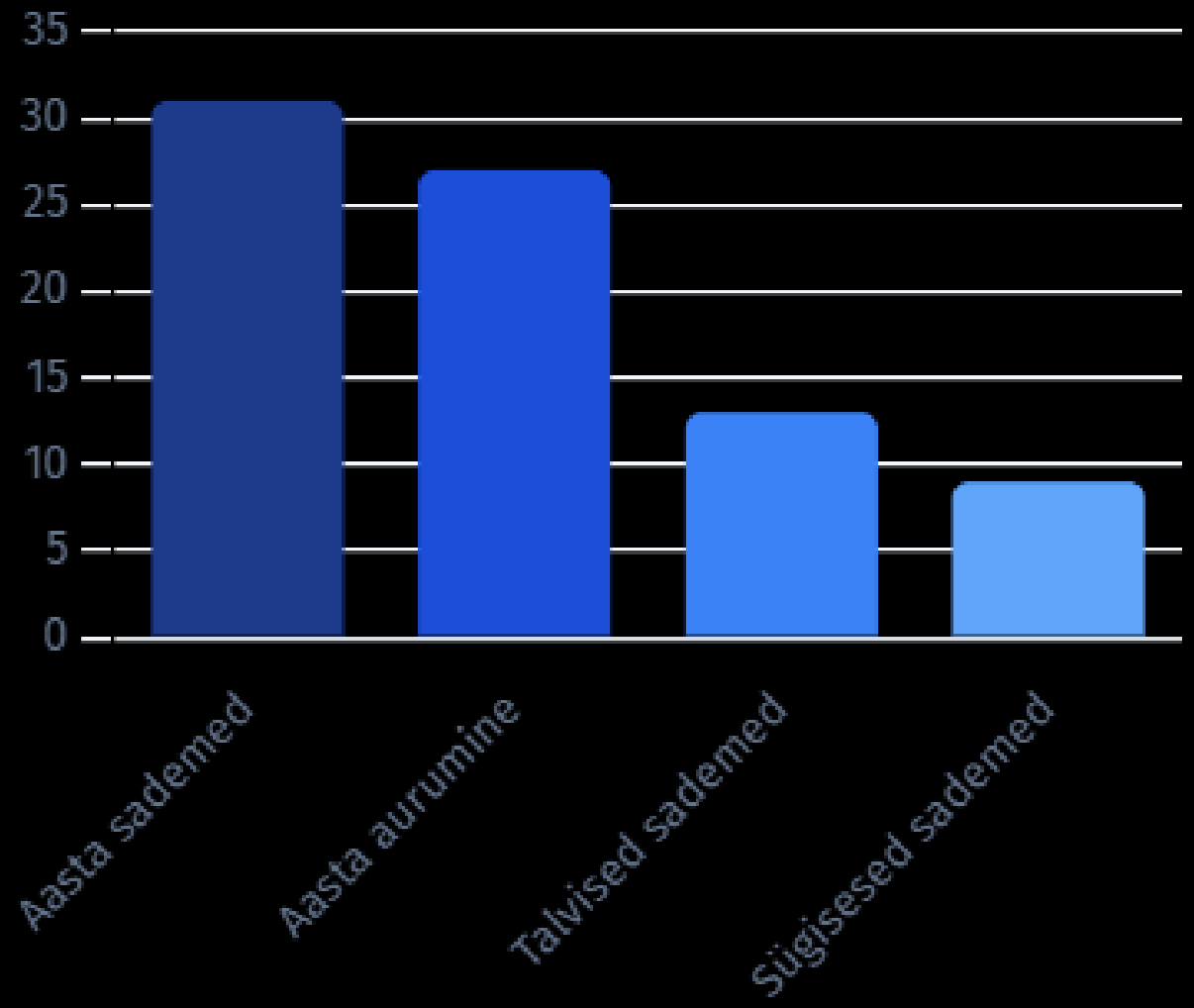
EBAKINDEL → KINDEL

Muutused suuremastaapses tsirkulatsioonis Tsüklonaalsuse kasv Muutused tuulisuses Muutused äikesetormides Muutused pilvisuses Muutused päikesekiirguse hulgas	Mereveetaseme tõus Eesti rannikul Tugevamad rannikuüleujutused Põuasuse kasv	Rohkem sademeid	Temperatuuri tõus Tugevamad kuumalained Tugevamad paduvihmad Lühem lumeperiood Vähem merejääd Nõrgemad külmalained Tugevam aurumine

Erinevate temperatuuride muutus Eestis (°C) iga kraadi globaalse soojenemisega

Jakobson jt. 2026 *BER*

Sajusummade ja aurumise muutus Eestis (mm) iga kraadi globaalse soojenemisega

Jakobson jt. 2026 *BER*

Kokkuvõtlikud teabelehed Eesti kliima muutustest

kliima.ut.ee lifeadaptest.ee

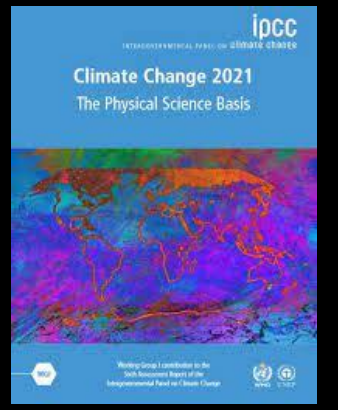
Iceland Liechtenstein Norway grants

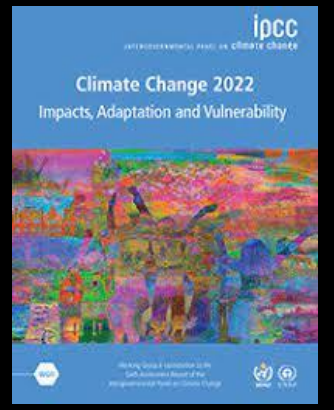
Haridusprojekt KLIIMATEADLIK:

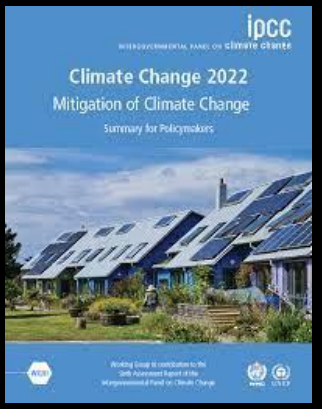
Eesti ühiskonna kliimateadlikkuse suurendamine süsteemse kliimahariduse kaudu kõigil haridusastmetel

Fookusmaterjal „Kliimamuutuse ABC“

A Põhjused
B Mõjud
C Lahendused

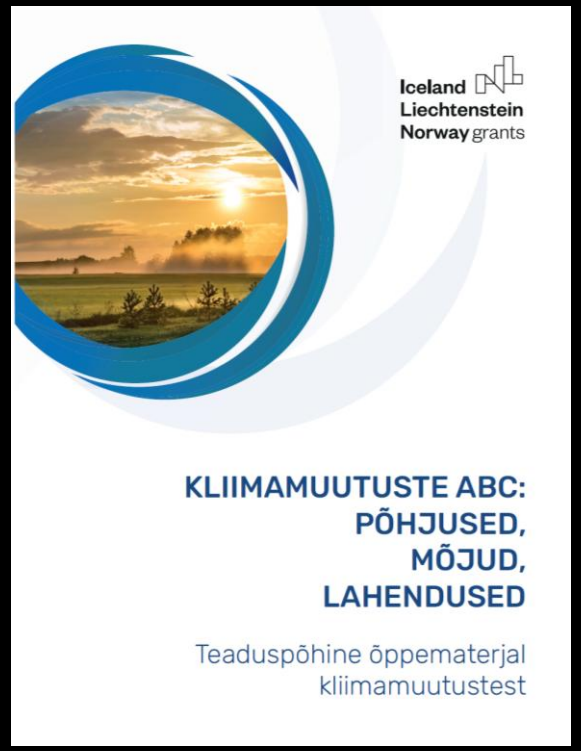

Partnerid:
Tartu Ülikool
Tallinna Ülikool
Eesti Maaülikool
Bergeni Ülikooli loodusmuuseum

kliimatarkused.ut.ee/kliimamuutuste-abc kliimateadlik.ut.ee

ipcc.ch/reports

Kliimamuutuste ABC põhisõnumid

- Kliima soojeneb
- Soojenemine on inimtekkeline
- Kliimamuutused kahjustavad loodust ja inimühiskonda
- Soojenemise pidurdamiseks tuleb laiaulatuslikult vähendada kasvuhoonegaaside heitkogust
- Kliimamuutustega tuleb ka kohaneda

kliimatarkused.ut.ee/kliimamuutuste-abc

Mõtteid kliimamuutuste hariduse arendamiseks

- Süsteemsus ja teaduspõhisus
- Õppematerjalid (nt. kliimatarkused.ut.ee)
- Koostöövõrgustikud
- Täiendkoolitused, mikrokraad?
- Eesti-põhised näited ja kliimaandmed